

Dissertatio Philologico-Critica De Phraseologia Novi Testamenti

Rostochii: Typis Johannis Wepplingii, [1720]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1860429769>

Druck Freier Zugang

RU theol. 23.Mart.1720

Bergius, Andr.

Q. D. B. V. 49.
DISSERTATIO PHILOLOGICO-
CRITICA
DE
**PHRASEOLOGIA
NOVI TESTAMENTI,**

Quam
Adjuvante Divinâ Gratia,
CONSENTIENTE AMPLISS. PHILOSOPH. ORDINE
IN ILLUSTR. ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

PRÆSIDE
M. ANDREA BERGIO,
SVECO.

Ad diem XXIII. Martii A. O. R. MDCCXX.
H. L. Q. C. 1720

Publico placidoque Eruditorum
Examini submittit

HENRICUS SCHROEDERUS,
REGIOM. BORUSSUS.

ROSTOCHII,
Typis JOHANNIS WEPPLINGII, SEREN. PRINCIPIS
& UNIVERS. Typographi.

*Magnifico, Summe Reverendo ac Excel-
lentissimo Domino,*

**DN. JOH. JOACH. WEI-
DENERO,**

Theologiae Doctori, Ejusdemque Professori Publ. Ordinario
longè Celeberrimo, ad Aedem D. Mariae Virginis Pastori Primario
Vigilantissimo, & Consistorii Ecclesiastici Adfessori
Gravissimo.

*Maxime Reverendo, Amplissimo & Excel-
lentissimo Domino,*

DN. PETRO BECKERO,

Philosophiae Doctori & Mathematicum Professori Publ. Or-
dinario Celebratissimo, nec non ad Aedem Cathedralem
D. Jacobi, Archi-Diacono Vigilantissimo,

*Prænobilissimo, atque Præcellentissimo
Domino,*

DN. GEORGIO CASPARI,

Philosophiae & Elegantiorum Literarum Doctori in Acad.
Rostochiensis Famigeratissimo, & S. S. Theologiae Candidato
Meritissimo,

Salutem & Officia!

VI-

VIRI
MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI
ATQVE PRÆCELLENTISSIMI,
PATRONI ET FAUTORES JUGITER
COLENDI!

Quod Pseudophocylides, Milesius Philo-
sophus, (non vetus ille Phocylides, sed
homo vel Judæus, vel Christianus) in ^{Jol. Ani. Ense}
Carminē ^{νεθελικῶν}, admonitorio ad benè be-
atēque vivendum, n. 35. more Chrstiano
quondam scripserat:

Ἐξωσαν σ' ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολήτῳ,
sint tibi pari honore digni civibus ad-
venæ; Vobis, PATRONI, curæ cordique
fuisse, ex beneficiis innumeris, mihi præstitis,
abunde

DEDICATIO.

abunde satis colligere novi. Me enim, claras
Vestras invisentem desiderantemque Ca-
nenas, non solum honorifice excepistis, ve-
rum etiam exceptum beneficiis exornastis
vere Paternis. Hæc illa sunt, quibus me
Vobis fecistis devinctum, quo vix alter de-
vinctor. In tantæ benivolentiæ tantiq; favo-
ris gratissimæ memoriæ monumentum, Sche-
diasma hocce Academicum NOMINI-
BUS Vestris inscriptum esse volui debuiq;
Quod, ut debitæ meæ observantiæ signum
ac ulterioris benignitatis invitamentum, se-
rena fronte accipiatis, peto atque confido.

MAGNIF. EXCELLENTISS.
ET PRÆCELLENTISS.
NOMINUM VESTR.

Rostochii, die XVI. Martii
Anno MDCCXX.

Cultor observantissimus

M. ANDREAS BERGIUS.

JESU FORTUNANTE!
PRÆFATIO.

EX quo a Græcæ Literaturæ gnaris animadversum est NOVUM TESTAMENTUM variis diversisque Dialectis esse refertum, nimirum quinque propriis: Attica, Ionica, Dorica, Æolica, Bæotica, (quidam Bæotica exclusa, quatuor recensent) & duabus impropriis, Poëtica & Hebraizanti; Antiquiores Grammatici, quales Philoponus, Corinthus, Phrynichus, Thomas Magister aliique, memoratis a Veteribus traditis Dialectis non usque quaque contenti, quum viderent ubique locorum in Græcia vigere linguam illam, quæ κοινή vocabatur, hanc reliquis addi debere, primi fuerunt Auctores. In hanc nos controversiam, ne Sterilis redderetur Præfatio, utque via præsentī pararetur materiei, altius atque penitus, (quantum quidem per propositam brevitatem nostramque tenuitatem licet,) inquirere decrevimus. Omnis evitandæ difficultatis ergo, in quæstionem redigemus nervum controversiæ: An Species Grammaticorum, vulgo κοινή s. communis dicta Dialectus, adcurate loquendo, Dialectus vocari possit? Ἀνγοπαλιῶς & proprie loquendo, utique neganda videtur Quæstio; quippe quæ κοινή dicta dialectus, destituitur dialecti formali ratione, vel ἢ constitutivo, in eo consistenti, ut sit sermo cuius populo peculiaris, vel ex mente Plutarchi apud B. Pfeifferum Critica S. Cap. III. Sect. II. Qy. VI. p. m 52. quod eodem recidit, ut sit modus loquendi diversarum provinciarum ejusdem populi, eadem lingua utentis, & per eam se intelligentis. Sed dialectus κοινή dicta, omnibus nationibus Scriptoribusque fuit familia-

A

ris

ris & ab illis usitata. Proinde, *illa* nihil differt, imo ipse *Macedoncus* sermo est, qui olim erat *ἰδώνος*, antequam per varias migrationes illæ dialecti quatuor vel quinque oblitteratæ in desuetudinem abirent, & sic penitus enascerentur. Licet negari non possit, antiquum sermonem Græcum apud Macedones & Thessalos nonnihil quoque mutationis contraxisse, & aliquandiu fuisse vix dialectis specialibus adnumeratum, maximè cum Atticismus regnaret: nihilo secius facies rerum est mutata, quum *PHILIPPI MACEDONIS*, & *ALEXANDRI MAGNI* temporibus, ad summum fastigium & tertiæ Monarchiæ gloriam res Macedonicæ surgerent. His enim Græca lingua Macedonum, imprimis si usum spectes vulgarem, non modò celeberrimas dialectos obscurare, verum etiam reliquas linguas premere cœpit. Hinc *Seneca* in consolatione ad Helviam, Cap. VI. scribit: *Quid sibi volunt in mediis Barbarorum regionibus Græca urbes? Quid inter Indos Persasque Macedonicus sermo?* Et *Cicero*, in Orat. pro Archia Poëta ait: *Si quis minorem gloria fructum putat ex Græcis versibus percipi, quam ex Latinis, vehementer errat; propterea quod Græca leguntur in omnibus fere gentibus, Latina suis finibus exiguis sane continentur.* Nec valet Grammaticorum instantiæ loco petita similitudo a *ἡσφαπάρων* sive medicamento ex quatuor speciebus mixto, cui nihil sit proprii, sed virtus omnibus speciebus communis. Optime hanc refutavit instantiam *B. Stobærgius* apud *D. Joh. Mich. Langium Philol. Barbaro-Græcæ P. I. Melet.*: *Falsam*, inquit, esse illam cum *tetrapharmaco* comparisonem: *Siquidem hoc ita componatur ex quatuor simplicibus pharmacis, ut quamvis illa commixta in unum sint confusa, omnia tamen in eodem tetrapharmaco reperiuntur, quod de communi dialecto dici nequeat.* Certe, nec Attica, nec Ionica, nec Dorica, nec Æolica proprietas deprehenditur in *Communi*, quam vocant dialecto. Nam nec *σ* in *τ*, nec *α* in *η*, nec *η* in *α* &c. mutat. Non ergo dici potest mixta esse ex quatuor dialectis. Ut nihil dicam de absurditate, quam ipse terminus involvit,

Sic, ponamus eam dici linguam Germanicam communem, quæ Libri exarantur, quæque Sacri Sermones e rostris Auditoribus denunciantur; omnes, crediderim, sive lectores, sive auditores, cujuscunque demum dialecti sint, eandem percipient. Jam, si quærat: *An ea lingua possit dici dialectus?* Negatur; nam si hoc esset, sequeretur illam iterum ab alia tanquam dialectum dependere, quæ quidem ratione progressum in infinitum non evitabis, a quo sobria Philosophia seu sana ratio abhorret. Si autem *ἡ κοινὴ* & improprie loqui fas est, linguam in N. T. prævalentem, & apud omnes nationes usitatam, communem dialectum dici posse, non repugno. Hinc Chaimerus II. Tom. Panstrat. II. cap. XVI. §. 7. ait: *Evangelistæ non usi sunt dialecto Attica sed communi.* Verbo, communis dicitur, *ἡ κοινὴ αὐτῇ πάντες χρῶνται*, quia communiter ea omnes utuntur. Conf. Cit. Grammaticus, qui alias Philoponi nomine celebris est, in scriptis de Arte. Hæc lingua communis (loquente cit. Grammatico), inter doctiores & natos ipsos Græcos diu fuit servata, & ad Regulam remittebatur, sive per Regulas tradebatur, cum dialecti reliqua omnes revocarentur non tam ad regulam, quam ad proprietatem. Plura hac de re desiderans conf. Joh. Leusdenium Dissert. de Dialectis N. T. Casparum Wyssium Dialectol. S.; Georgium Pasorem speciali Grammatica, Novo T. illustrando destinata, quam D. Matthias Pasor, Filius, Groningæ Anno 1655. publicæ luci dedit; Henr. Stephanum in Thesauri Parte Ultima; Salmasium P. II. Comment. de Hellenistica; Balhaf. Stolbergium in Tractatu *ἀρετῶν* de lingua Hellenistica, Cap. I. apud c. Langium l. c. Omnem vero de dialectis doctrinam nervose tabulis includit Jacobus Zwingerus. Quod denique ad methodum adtinet; *Phraseologiam N. T.* in quadruplici differentia positam B. L. sisto: Scilicet Hebræo-Gracæ, pure Gracæ, materia Evangelica ad commodatâ & Idioticâ. Hæc sunt, quæ præfari volui. DEUS benedicat coeptis; Tuum est B. L. honesto conamini favere.

§. I.
Phrasibus Adagiisque Græcorum profa-
norum colligendis, plurimum operæ
non paucos impendisse, res est in vulgus
fere nota. Quem enim fugiunt *Joh. Benzii* Thesaurus Elocutionis oratoria
Græco-Latinus, *Joh. Posseli* Calligra-
phia, *Antonii Schori* Aureus libellus de
ratione docendæ discendæque Græcæ
& Latinæ linguæ, *Jacobi Billii* volumen Locutionum Græca-
rum, *Joh. Phil. Parci* Mellificium Atticum. *Mich. Neandri*
Phraseologia, *Isocratis*, *Jani Græveri* Gnomæ Jambicæ, *Jacobi*
Daportii Gnomologia Homeri, aliique. Vulgarium autem,
quos habemus librorum phraseologicorum ille detectus est,
quod puras phrasas cum expressiōibus misceant. Prolixio-
ra licet, dignissima tamen, quæ huc transcribantur, sunt ver-
ba Celeberrimi *Morhofii* (1): Non habemus, inquit, commo-
dam in Latinâ lingua vocem, quâ exprimamus, nisi forte
Græcâ, non adeo aptâ, voce Emphases, vel Latinâ Expressi-
ones dixeris. Hæ vero à phrasibus ipsis probè sunt distinguen-
dæ, neque permittendum pueris, qui nondum firmato judicio
sunt, ut iis temere utantur. Quod nisi observetur, putida &
affectata oratio cum ætate in habitum ibit. Sic e. g. phrasi
purâ dico magnas in illo opere moras duci. Expressio est: Dum
molitur, dum comitur, annus est. Item: testudineo gradu ad me-
tam procedit. Phrasis est: rumor cessavit: Expressio: Rumor
raucus factus est. Phrasis est: securus jam sum: Expressio:
His tempestatibus prope solus sum in portu. In alteram autem dor-
mio. Aliorum naufragia ex terra intueor. Omnibus machinis in-
exougnabilis sum. Extra reliquatum sumus. Res est in vado salutis.
In portu navigo. Subducere jam navim possum in pulvinarium.

[1.] Polyhistore T. I. L. III. C. VI. De Excerptis Ornata Orationis, §. 4. & 5.
p. Edit. novissi. 585.

§. II.
Ad duo cumprimis in omni oratione attendendum esse, scilicet ad *Proprietatem* & ad *Cultum*, (vadere solent Oratores. *Illam*, ceu primam orationis particulam, in *phraseologia* consistere, inde cultus & ornatus additur, quoniam tam ex ipsa lingua, quam conceptibus argutis rerumque analogismo, nascitur ac phrasi superimponitur (I). Qui phraseologiam extruere nescit, is ipse, necesse est, ut orationis adyta adsequi, nedum corpus illius formare nequeat. Quomodo quæso nudis inhærens vocabulis, Auctoris mentem capiet? Equidem talis sensus detorsionibus luxurians, spissis tenebris merisque conjecturis involutus, admodum redderetur incongruus, & a scopo dicentis nimium quantum alienior. Certum enim est, cui libet lingvæ suas esse phrasés, quæ sub eadem constructione in alias linguas possunt transferri, ita tamen, ut expiret significatio. Ita si dicas latine, *Petrus Paulo dilatavit cor*, forte quis cogitet, vana spe eum lasset: Vel si dicas, *Petrus reduxit animam* seu *Spiritum meum*, putet ille, eum me in vitam revocasse. Ita *bonus corde guthertig* non idem significat nobis, quod Hebræis: *Venire ad fœminam* sine suspitione quis diceretur, & *tegere pedes*, forte ille putaretur, qui tibialia fumeret, (II). Proinde, nil magis nobis curæ cordique erit, quam quod *phrasium* proprias atque genuinas significationes penitus addiscamus (III), ut eas quasi in numero habere possimus. Alias, cum *Pontificis*, sacræ phraseologiæ ignorantia laborantibus, (sensum Scripturæ non efferentibus, sed inferentibus) omnium nos irrisioni exponere tenemur. Cui enim ignotum est futile illud prorsus glossema, quod locum Gen. XLVIII. 16. torqueant pro *invocatione sanctorum*. Etenim, non vovet Patriarcha, Isaaci sui que *invocationem*, sed nudam *vocationem* s. *appellationem denominationemve*, ut scilicet in immediatam filiationem adoptati non nepotes, sed filii censeantur, v. Porro, si *prop. sensu composito* in hac phrasi explicare voluerint, per

religiosam invocationem, non evitabunt absurditatem: virum esse a septem mulieribus religiose invocandum. ECIV. 1. Similis lapsus vulgati interpretis Job. V, 1. II. Sam. XII, 18. ad similem vesaniam Pontificios adegit. Unde dogma de *Invocatione Sanctorum* in Papatu vires sumsit (IV); Quibus, tamen alii Hebraice docti inter Pontificios obsistunt (V), verba hæc rite explicantes,

[I.] Conf. Morhofius, l.c. [II.] B. Pfeifferus *Thesaurus Hermeneut.* Cap. IIX. De ΤΑΞΕΙ & ΦΡΑΣΕΙ Sacra. Hypomnemata. Can. XCI. pag. m. 368. [III.] Primam quasi glaciem fregit Robertus Stephanus in declarandis phrasibus; verum opera ejus, judice Pfeiffero l. c. neque satis accurata neque perfecta, Sacra Scriptura curiosis Scrutatoribus non sufficit. [IV.] Ut ex Bellarmino Lib. I. de Beat. Sanct. C. 20. & aliis videre est. [V.] Ut ex Richeta ad Ainos IX. num. 42. Cornelio a Lapide, Aria Montano de Idiotis. Hebr. aliisque constat. Conf. D. Himmelsius de natura invocati, vera & religiosa p. 3. seqq. apud B. Glasium, Phil. S. L. III. Tr. III. de Verbo, Can. l. p. edit. recentiss. 744. & 745. Pfeifferus loc. cit. His adde M. Christ, Stockium in *Clave Linguae Sanctae ad verbum*. קרא

S. III.

Curatius consideranti atque altiori mentis indagine perpendenti mihi, PHRASEOLOGIAM NOVI TESTAMENTI; non facile unam simplicemque formam seu ideam ipsi imponere licet convenitve; Quippe quod alibi, imo tantum non ubique comparet dicendi ratio Hebræo-Græca (I), Sæpe pure Græca, alicubi Ἑβραϊστικῶς Evangelicæ adcommodata, nec raro Idiotica: Atque adeo, si tota ejus facies, totumque orationis corpus spectetur, non nisi congrue, SINGULARISMI nomine (II) venire debere dixeris.

[I.] Vix Caput in Novo Test. occurrit, in quo non diversi Hebraismi inveniantur. Lucas, cujus dicendi genus cum in Evangelio tum in Actis, ab Antiquioribus judicatur esse comptum elegansque, imo Secularem prorsus redolere elegantiam, plurimos immiscuit Hebraismos, ut non desint, qui contendant, pluribus Hebraismis Lucam, quam alios N. T. Scriptores scaterere, atque in uno capite primo Evangelii quinquaginta quidem occurrere Hebraismos. Conf. Leusdenii Dissert. de Hebraismis N. Testamenti. [II.] Philologorum suffragiis tantum non communibus constat, singulari stylo gaudere Scriptores N. T.

N. T. non tantum ob singulare, quod tractat argumentum, aut frequentem allegationem Dictorum Veteris T. in Novo (de qua videbis M. Andrea Kesleri doctissimam Dissert. Theol.) verum etiam ratione singulorum Auctorum. Quia enim characteres specialissimi (idiomatici) singularum personarum dantur, ut alius v. g. Stylus sit Demosthenis, alius Lyfæ, licet uterque fuerit Orator Atheniensis: ita quoque, vel hoc nomine, mirum non est, singulare dicendi genus habere Auctores sacros, distinctumque ab aliis omnibus & ab se invicem. Conf. D. Joh. Henr. Majus, Exam. Hist. Crit. N. T. P. Rich, Simon. Cap. XXVI. §. II. & D. Joh. Olearius in Dissert. de Stylo N. T.

§. IV.

De Phrasi Hebræo-Græca, vel Gracitate Hebræizanti ut ita loquar cum B. Dn. D. Fechtio (I), non male scribit Joh. Crojus (II) inquiens: Quot voces, quor phrascs peregrinas Evangelistæ & Apostoli Græca civitate donarunt? Græca quidem scripserunt; ita tamen, ut non solum vocibus utantur peregrinis, sed etiam voces Græcas, non significatione Græca, sed Hebræica, vel Syriaca, vel Chaldaica usurpent. His fere gemina tradit Henr. Hammondus (III), scriptores N. T. ait, ut & Interpretes V. T. Judei erant natione, & addidicerant linguam Græcam, attamen non solum retinebant idioma Hebræum in phrasibus & modis loquendi, sed præterea in multis aliis imitabantur Hebræos, & quidem potissimum in duobus. Videtur autem illa Hebræorum imitatio posita esse PRIMO, in conjugationibus verborum: Illi enim habentes plures in Hebræa, quam reperiuntur in Græca lingua, tamen sensum omnium suarum conjugationum exprimunt, nec possunt etiam alio modo agere; v. g. quum Hiphil, una Hebræarum conjugationum denotat, efficere, ut aliqua res agatur; Scriptores N. T. non inveniunt conjugationem in lingua Græca cum hac convenientem, illius loco formam activam usurpant. Sic legimus *ὑπερβύναξ*, 2. Cor. II, 14, Coll, II, 15. & *ἐν τῇ ἐκείνῃ* illis per eam crucem. Nonnulli sic legunt: & *ἐν τῇ ἐκείνῃ* illis in semet ipso. Alii legunt: *ἐν τῇ ἐκείνῃ* fecit. Apud profanos scriptores significat triumphare (IV). Sic *ἐν τῇ ἐκείνῃ*, Matth. V, 45. *ἐν τῇ ἐκείνῃ*, frequentius intransitive oriri denotat (V). Similiter

liter σπένδων, 2. Petr. III, 12. καὶ ζῆν, 1. Cor. VI, 4. ἀποσπέν-
 τίζω, Luc. XI, 53. & πεισσεύω, 2. Cor. IX, 8. SECUNDO,
 quum vox aliqua Hebræa, (prout linguæ Hebrææ pauca sunt
 radices,) diversa significat, & hæc diversa Græce expressa sint,
 per diversas voces diversæ significationis, una harum Græ-
 carum vocum, (secundum eorum communem dialectum,)
 sæpenumero ab Interpretibus pro alia ponitur. (VI) e. gr.
 vox βιβλῶ, vulgo *librum* denotans, etiam in N. T. *catalogum*
 significat; ut Matth. I, 1. βιβλῶ γενέσεως Ἰησοῦ, *Liber generati-*
onis Jesu h. e. *catalogus*, nam integer liber non agit de pro-
 sapia Christi. Quare βιβλῶ geminam habet significationem,
 quia vox Hebræa ספר præter *librum* etiam *catalogum* deno-
 tat, ut Gen. V, 1. ספר הולדת אדם hic est *catalogus genera-*
tionum. *Adami*. אֵלֶּן *aternitas* in N. T. etiam significat *mun-*
dum, ut 2. Cor. IV, 4. ubi Diabolus vocatur θεὸς τοῦ αἰῶνος
 τούτου *DEus hujus mundi*, & Hebr. I, 2. די יוֹ נָהָן תֵּשֶׁבֶת
 אֶת־הָעוֹלָם *per quem etiam mundum condidit*; nam עוֹלָם præter *eter-*
nitatem etiam *mundum* significat, ut Eccl. III, 11. &c. Com-
 mode huc refertur illud Barthol, Mayeri (VII); Sancti DEI ho-
 mines Græca quidem lingua utebantur, talem tamen adhibebant
 Dialectum, qua plurimis Hebraïsmis scatebat. Exempla phra-
 sium ad formam Hebræorum expressarum hic cumulare non
 fert instituti ratio; quare liceat mihi Lectorem ad philologos
 passim ablegare (IIX). Mihi satis erit unum alterumque
 exemplum adferre. v. g. Phrasis Ἀνοίγειν τὰς ὀφθαλμούς τινα,
 Græcis denotat idem, quod *oculos alicujus aperire, cilia cujusdam*
diducere, ut videre possit; Sed in Novo Test. denotat duo.
 I. *Facultatem videndi alicui dare*, ut Joh. IX, 14. Ἰησοῦς
 ἔθηκεν τὴν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὰς ὀφθαλμοῦς & *oculos ejus aperuit*, h. e.
 ex coeco fecit videntem: Sic Jes. XXXV. 5. וְעֵינֵי עֲקֹרִים
 יִפְתָּחוּ tunc *aperientur oculi cæcorum*. II. significat *alicujus*
animum illustrare, ut credat, vel velit, quæ antea non credi-
 derit, vel voluerit; ut Act. XXVI, 18. ἀνοίξαι ὀφθαλμούς
 αὐτοῦ

11

αὐτοῖς ut aperias oculos eorum, h. e. ut convertas eos. Hæc expositio immediate quoque sequitur: ut convertantur a tenebris ad lucem. Sic Genes. III. 5. Scit DEUS, quod quo die commesturi esis de ea, עֵינֶיךָ וְנִפְקָחוּ futurum sit, ut aperiantur oculi vestri; ad animum & intellectum hæc referuntur. Similiter Phrasis ἀνοίγειν στόμα πρὸς, vel αὐτῷ, alium habet sensum in Novo T., quam apud profanos Auctores. In N. T. significat facultatem loquendi alicui reddere, e. g. De Zacharia, qui fuit mutus, ait Lucas C. I, 64. ἀνεῴχθη στόμα αὐτοῦ ὡς ἀρχὴ μακροφρονῶντος aperitum est os ejus statim, hoc fit more Hebræorum, ut Num. XXII, 28. Sed ἀνοίγειν στόμα αὐτοῦ aperire os suum, denotat loquendi; ut Matth. XIII, 35. ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, aperiam per parabolas os meum. Hoc itidem fit consuetudine Hebræorum; ut Psal. LXXVIII, 2. Sic διανοίγειν τὰς ἀκοὰς πρὸς, in N. T. significat facultatem audiendi alicui reddere, ut Marc. VII, 35. καὶ εὐθέως διανοίχθησαν αὐτοῖς αἱ ἀκοαὶ & statim aperta sunt ejus aures, hoc fit imitatione Hebræorum, ut Jes. XXXV, 5. αἶμα ἐκχέειν, pro interficere vel e medio tollere, Matth. XXIII, 35. Act. XXII, 20. Rom. III, 15. Apoc. XVI, 6. conf. Genes. IX, 6. Ezech. XVIII, 10. est Phrasis cæteris quoque Græcis Scriptoribus non ignota, alio tamen sensu in codicibus sacris N. T. usurpatur; nam αἶμα ἐκχέειν sanguinem effundere, ex genio lingvæ Græcæ dicitur, quum sanguinem vase quodam contentum, in terram quis effundat. Luc. XVI, 23. ἐπὶ τὰς ὁφθαλμοὺς αὐτοῦ — ὁρᾷ τὴν ἀβρὰμ. Est Phrasis Græcis nota, non tamen ita παρελκόντως cum verbis ὁρᾷ, ἰδεῖν, θεωρεῖν (vid. insuper Matth. XVII, 8. Joh. IV, 35. VI, 5.) usurpata. Sapit enim sic Hebraïsmum, Genes. XIII, 10. XXII, 4. Dan. X, 5. ubi Lot, Abraam & Daniel dicuntur oculos suos levasse ac vidisse. Sed ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὀσφύος πρὸς pro generari vel nasci ab aliquo, Hebr. VII, 5. conf. I. Reg. VIII, 19. est phrasis apud cæteros Græcos Scriptores plane non obvia,

[I.] In *Præfat. Annotat. Philologicis M. Georgii Raphelli ex Xenophonte collectis præmissa*. (II.) In *Observat. in Novum T. Cap. 33. & 34*. (III.) *Annotationibus suis ad Cap. XIV. Marci, v. 54*. (IV.) *Observante Georg. Pafore in Lexico ad h. l.* (V.) *vid. Leighius in Critica S. & a. Pafor ad h. l.* (VI.) *Conf. Leighius in Præfat. ad Crit. S. & Leusdenius in Dissert. de Hebraïsmis Novi T.* (VII.) *P. I. Phil. S. p. 382.* (VIII.) *Quorum alii cum D. Joh. Oleario, in Dissert. de Stylo Novi Testamenti, Phrasēs illas in septem classes referre adsolent.* G. Pafor, in *Grammatica Græca*, dum de aliis *linguæ Græcæ Novi T. dialectis agit*, etiam enumerat *diversa exempla Hebraïsmorum*, quæ ex *Novo T. collegit*, sed ea exempla ad classes non reduxit. *Casp. wyssius, in Dialectol. Sacra, de Hebraïsmis N. T. paulo fufius agens, distribuit & redexit eos omnes ad tredecim classes.* Joh. Vossius, in *duobus Partibus Philologia Sacra*, quarum prior est edita Lugduni Batavorum Anno 1658. apud Joh. Zachariam Baron, posterior Amstelodami apud Joh. a Waesberge, Anno 1665. *Hebraïsmorum numerum ad classes triginta & unam reduxit.*

§. VI.

Faceſſant hinc in malam rem, qui ſtatuunt, *barbariſmis & ſolæciſmis* obſitum eſſe Novum Teſt.; quam hic recoquere controverſiam, ob ſummam in Scripturarum Auctorem injuriam ac contumeliam jam extinctam, jamque diu a plurimis refutata, proſtigata (I) actum eſſet agere. Ego ſatius illud figmentum refutatione indignum, & ſolo generoſo contemptu vindicandum exiſtimo. Quam enim eſt abſurdum, *Ciceroni* (II), qui, quod linguæ Latinæ fuerit obſervantiſſimus, eloquentiæ Parens audit, barbariſmi incuſare, dum Græca quædam vocabula Scriptis ſuis immiſcuerit, tam abſurdum, imo longe abſurdius eſt, propter quædam non Græca peregrinique idiomatici vocabula barbariſmos Novo T. impudenti auſu adſingere, & ut puritatem lædant, dicere, vel ſi mavis, effutire. Sacri Amanuenſes fuerunt gentes Hebræi, occupati ſunt circa textum Hebræum, ſcil. eum legendo, vertendo, vel allegando, quotidie verſati ſunt cum Hebræis, quos & sæpe adlocuti fuere, & ad Chriſtum adducere ſtuduerunt (III). Tantum igitur abeſt, ut per Hebraïſmos magnificentiæ Scripturarum Novi Fœderis quid decedat, ut e contra earum dignitatem augeant, magisque evehant: quoniam

quoniam lingua Græca respectu eorundem Hebraïsmorum, linguam sapit antiquissimam, præstantissimam, omniumque perfectissimam, creatam à DEO, & Adamo ab exordio creationis instillatam, quæ titulo *sanctitatis* ab Hebræis & Christianis insignitur. Si autem Sacri Scriptores in colloquiis usi fuissent Græcâ linguâ, Hebraïsmis destitutâ, qualem antiqui Græci Oratores usurparunt, iique nihilominus in scribendo Novo Testamento expressissent stylum inconsvetum, Græcis eo tempore ignotum & barbarum, tum verosimilius dici posset, detrahere Novi Fœderis magnificentia; nam tum Novum Testamentum non constaret linguâ Græcâ, Græcis ullibi in toto terrarum orbe usitatâ. Sed cum Novum Test. tali lingua Græca constet, qualis eo tempore fuit usitata, ideo tales Hebraïsmi, in lingua Græca Novi Testamenti passim usurpari soliti, excellentiam ejusdem Testamenti haud imminuunt.

(1.) *Id præstiterunt omnes fere Nostrates, quorum adprime vid. B. Glasius in Præfat. ad Rhet. S. B. Dahnharverus Herm. S. Art. IIX. p. 160. it. Hodsoph. Phenom. II. p. 41. B. Calovius Syst. Theol. Tom. I. C. 4. Q. 5. §. 15. seqq. His adde Joh. D. Olearium Dissert. de Stylo N.T. Sect. Polem. Membr. I. Joh. Henr. Boeclerum Dissert. de Lingua N. T. Originali. Miror, Erasum Roterodamum, Virum in Scripturis interpretandis alias excellentem, eo irreverentie atque impietati processisse, [in Annot. Act. X. p. 316.] quo reliqui* *Πορτὴν ἀνεῳγμένην* Patroni. (II) *Ille Lib. 3. de Fin. puto concedi nobis oportere, inquit, ut Græco verbo utamur, si quando minus occurrit latinum. Et Vossius Part. Rhet. L. 4. C. 1. §. 24. ait: non est quod apud Doctores refugiamus Græca, si latinis fuerint significantiora & elegantiora. (III) Conf. Celeberrimus Joh. Henr. Hottingerus in Dissert. de us. Scriptorum Hebraïcorum in N.T. quem Vir πολυλόγιστος innumeris ac evidentissimis exemplis ita comprobabat, ut simul complura & difficiliora N.T. loca explicet atque illustret.*

§. VI.

Licet probationis abunde jam in mundo esse, egregii doctorum virorum labores testentur, & vel ex supra adlatis abunde satis patefcat, *Hebraïsmos* in Novo T. subinde occurrere;

rere; sunt tamen, qui illos perperam ibidem haberi pertendant. D. Job. Henr. Majus cum apud se citato Erasmo Schmidio (I) existimat: aliud esse, alicuius verba allegare, aliud, ex suo sensu loqui. Priori sensu Hebraismos in N. T. dari concedit; Posteriori negat. In robur suae sententiae exempla quaedam collegit, quae Amanuenses N. T. ex LXX Interpretibus non tanquam sua, sed illorum allegarunt. Proinde hanc addit c. Schmidii epierisin: Sapissime ignorantiam Graecorum peverisse Hebraismum in Novo T. Asylum quoque quaerit in Stolbergio, cujus Animadversiones, suo tempore, propediem edendas a celeberrimo Academia Witteberg. Professore, Dassovio, expectavit & vehementer desideravit. Tandem §. 15. palam confiteretur: Si sibi in rem praesentem ire liceret, facile esset exemplis declarare manifestis, ac quam plurimis, eos loquendi modos, quos pro Hebraismis hactenus multi habuere, Graecis quoque purissimis usitatos esse; ut sunt in Grammaticis Enallage Casuum, Graduum, Numeri singularis pro plurali, & contra Numeri cardinalis pro ordinali, Temporum; ut praesentis pro praeterito & futuro, futuri pro imperativo ac vicissim: Modorum, ut indicativi pro optativo seu potentiali, infinitivi pro imperativo; Verborum pro Adverbiis, Activorum pro Passivis, Participiorum pro Nominibus adjectivis: Adverbiorum pro Nominibus: Praepositionum; item Ellipses & Pleonasmus; in Rhetoricis varii tropi & figurae; denique constructiones sacris & profanis Scriptoribus communes. Ampla & Pfocheniana sunt promissa, quibus vix a Majo satisfieri potuisse creditur. Omnino jam dudum a sanioribus Philologis (II.) evictum & ad oculum usque est demonstratum: Novi T. Stylo Hebraizantem phrasin Saepè intermixtam esse.

[I.] In Exam. Hist. Crit. Novi T. P. Rich. Simon. Cap. XXVIII. §. 14. & 15. p. 382. seqq. (II.) Conf. inter alios B. Glatius Phil. S. Lib. I. Tract. IV. Sect. II. Can. II. p. 328. edit. Novissimae cum praef. D. D. Joh. Franc. Buddei, additis Joh. Henr. Oelshonis Lexicon Rabbinico-Philologicum, p. 212. 213. seqq.

§. VII.

πολυτροπικος variisque scriptionibus agitata, est illa de nomenclatura phrasidis Hebræo-Græcæ, *Hellenistica*, controversia. *Josephus Scaliger*, ut ingeniosus fuit artifex, sic Novi T. dicendi rationem *Hellenisticam* aptissime vocari posse, primus Auctor extitit (I); a quo, magistro suo, haustam opinionem *Daniel Heinsius* (II) magno conatu uberius expolire, peculiaremque Dialectum ejus, in translatione *ἰω LXX*, & stylo N. Testamenti, obviam, procudere tentavit. Cui se acri calamo obposuerunt *Claudius Salmasius* (III), *Joh. Crocius* (IV) & *Matthæus Coterius* (V), aliique innumeri, quibus recensendis immorari non vacat. Imprimis autem recrudit illa lis inter *Ribardum Simonium* & *If. Vossium*: quorum ille, *Salmasium*, non nisi de umbra asini disputantem, lites de nomine tantum concitasse, scribit: hic vero *Simonium* vulgi more loqui ait, non adtendentem, res esse mortuas, nisi vocum accesserit potestas (VI). Paucis nunc dispiciendum est: An dictio ac phrasidis Hebræo-Græcæ, in Novo T. passim obvia, *Hellenistica* dici possit? Huic nos quæstioni simpliciter nec subscribere, nec eandem absolute improbare audemus. Sensu *Heinsii* (VII) ens plane novum in rerum naturam introducentis, utique *Hellenisticam* loquendi formulam rejicimus; quia (a) nulla gens fuit, cui soli hæc Hebraica Græcis admiscens Dialectus vernacula fuerit & usitata. (b) nullus locus certus, nulla regio, in qua ista viguerit. (c) nullus veterum *Hellenistica* meminit. (d) nulli *Hellenista* Hebræi, a quibus *Hellenistica* hæc lingua denominationem fuerit sortita. (e) nec *LXX. Interpretes*, nec *Apostoli* *Hellenistæ* fuerunt (IX). Si vero per formulam *Hellenisticam*, nil nisi phrasidis Hebraïsmis largiter tincta intendatur, vocem illam admitti posse, non videtur quidquam ob stare. Nam; Quacunque lingua, Græcis licet verbis constans, majorem tamen cum Hebræo idiomate Veteris T. convenientiam habet, quam cum omni cetera Gracitate: illi character differentia, quam

B;

vocant

vocant, specifica meruo cum mentione & respectu illius Hebraismi imponitur. Non tamen timendum est, per hanc adpellationem omnem tolli Græcitatem, sed tantum eam, quæ in Græcis Scriptoribus, Græcæque nationis usu reperitatur: cum qua nimirum, sine periculo confusionis & ἀπαιδεύσις, dictio Novi T. comparari nequeat. Nam de cetero Hellenistica vocabulum communicat aliquid cum Græcitate, licet usitata ejus indolem non agnoscat. (IX). Vir, de Elegantiori Literatura præclarè meritis, Dn. Mag. Georg. Caspari, Fautor meus ut indulgentissimus, ita singulariter à me honorandus, hac de re benigne mihi communicavit mentem B. D. D. Zacharia Grapii in Collegio quodam MScripto Recentissimarum controversiarum privatissimo, Sibi soli prælecto. Anno 1710. Protheor. speciali Cap. II. de Scriptura Sacra Quest. XI. §. II. hunc in modum expressam: „Nos præsupponimus, stylum hellenisticum, cum non sumi pro peculiari quodam idiomate peculiaris alicujus gentis, cujus existentia plane nullo idoneo quodam argumento probari non potest, sed de tali stylo, qui hebraïsmis largiter est tinctus, atque adeo stylus quidam plane singularis est & peculiaris. Quo prænotato dicimus: Stylus ille Græcus, Novi Testamenti non est purus Græcus sed Hellenisticus, id est, hebraïsmis largiter tinctus. Prob. ex variis illis passim exemplis in ipso Nov. Test. occurrentibus, ex quibus clarè satis apparet, stylum illum N. T. cum stylo purè Græco non in omnibus convenire &c. „ Si quis nobis regesserit solidum, ut ubivis, ita hic loci judicium, Immortalis memoriæ D. D. Fechtii (X): Carere nos posse hac nomenclatura sine sententia ipsius dispendio; cum dubiis Hellenismi historia sit involuta; illum animadvertere petimus, nos non pro termini, Hellenistica, necessitate, sed tantum (sano sensu) illius tolerantia, hic pugnare.

(I.) In Animadversionibus Eusebianis p. 134. Claudius Salmasius Offl. p. 382. primum Auctorem Græcum vocat, virum in Hebraïcis quidem satis subactum, sed in Græcis minus quam versatum, apud D. Majum in Exam. Hist. Crit. N. T.

N. T. P. Riebrad. Simon. Cap. XXVII §. 4. p. 361. (II.) In Prolegomenis Exercitationum Sacr. in N. T. earumque perpetuo decursu. (III.) tum in Commentario de Hellenistica, tum in funere & Ossil. Hellenistica. (IV.) Observationum Sacr. Parte Prima. (V.) de Hellenisticis & Lingua Hellenistica Dissertatione. (VI.) videantur eorum Scripta ἀμειβαία : Simonii Castigationes & Vossii Responsiones apud praeclaudatum Morhofium Polybist. Literar. Lib. IV. Cap. VI. de Lingua Græca §. 19. p. m. 789. (VII.) l.c. conf. quoque Exercitationes ejus ad Nonni in Johannem Metaphrasin. (VIII.) Hæc omnia prolixè deduxit Salmastius l. c. (IX.) Conf. B. Pfeifferus Crit. S. Cap. III. Sect. II. Quæst. IX. p. m. 56. Boeclerus nec non Olearius l. §. V. c. (X.) in præf. §. IV. cit.

§. IIX.

Antequam de Phrasæologia pure Græca aliquid dicatur, operæ erit prætium, nisi ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν videar, ut in antecessum, sententiarum hoc in negotio detegam divortia, hac vice bina, contradictorie sibi obposita, adteram, quorum tamen neutra opinio adplausum meretur. *Henr. Stephanus* (I) & *Sebastianus Pfochentus*, quique eorum premunt vestigia, tres Professores in Academia Wittenbergensi satis celebres, *Erasmus Schmidius* (II), *Ericus Ostermannus* (III) *Balthasar Stolbergius* (IV), necnon *D. Joh. Henr. Majus* (V), alique. Hi ita purum intaminatumque Novi T. characterem esse sunt persuasi, ut nihil plane Hebraismi in illum influxerit. Quod insinuat ipsa libri Pfochenti inscriptio : *Diatribe de Lingua Græca Novi T. puritate, ubi quam plurimis, qui vulgo finguntur, Hebraïsmis larva detrahatur, & profanos Autores quoque το κατὰ λέξιν ita esse loquutos, ad oculum demonstratur.* Palmarium Pfocheni argumentum, paucis, quoad fieri potest, examinabimus. Ille §. XXIX. & XXX. hunc in modum argumentatur : „Si Græci autores profani eisdem phrasibus & verbis loquuti sunt, quibus Scriptores Novi Testamenti, firma stat hæc nostra sententia, (nimirum, ut §. XXII. adseruit, textum „Novi T. vere Græcum, nec alienum a stylo Græco profano „esse) *Verum est Antecedens : Ergo & Consequens.* *Connexum* qui

„qui probari cupit, in ipso meridie ἀβλυῶται, cæcutire vide-
 „tur. *Assumptum* vero selectioribus, quæ sequuntur, exem-
 „plis ad oculum ita demonstrabimus. Respondemus per li-
 „mitationem *Antecedentis*: eodem modo, eodem dicendi genere, ea-
 „dem frequentia, ita ut stylus eorum tam sit similis Hebraico,
 „atque Novi Testamenti. Circa assumpti probationem ob-
 „servamus, non tam multorum exemplorum, neque tam no-
 „bilitum inductionem fieri, ut oportebat. Cum primis neces-
 „se erat, characterem ipsum, & totum stylum comparare; quum
 „tamen *ille* phrasibus ipsis omissis, simplices tantum voces sibi
 „exagitandas sumsit; quare magis cum umbra sua, quam
 „cum adversariis luctari, non immerito dicitur (VI), certe non
 „leviter *fallaciam ex ignorantia elenchi* committens. *Pfochenius*
 „non semel in isto opusculo quandam ἀρρωσίαν διαίτιας prodi-
 „disse, iudicavit B. Pfefferus (VII). Sic E. g. Matth. II, 20.
 „Ζητεῖν τὴν ψυχὴν *querere animam* negat esse Hebraismum, pro-
 „bat etiam apud profanos auctores τὴν ψυχὴν pro *vita* poni.
 „At vero metonymicè *animam* pro *vita* sumi posse, non modò
 „apud Græcos, sed & quosvis alios, nemo unquam negavit.
 „Inde tamen nondum conficitur, phrasin istam *querere vitam*,
 „Græcis aliis eò sensu, quò Hebræis, idem esse, quod *insidia-
 „ri vita*: ut adeò hic *fallaciam compositionis & divisionis* commi-
 „serit *Pfochenius*. Similis ἀρρωσία est, quod probaturus loco isti
 „Act. XVIII, 6. αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν, *sanguis vester
 „sit super caput vestrum*, Hebraismum non inesse: Contentus
 „est obtinuisse καρὰ profanis pro *persona* sumi. D. Balhasar
 „Bebelius, Theologus Argentoratensis, (IIX) non dissimili ani-
 „mo atque consilio scripsisse videtur, ac *Pfochnius*, etiamsi alia
 „via rem adgrediatur: quæ in Hebraico idiomate Anomalix
 „Grammaticæ, Tropive Rhetorici occurrunt, singula ea, vel
 „certe non admodum dissimilia, in optimæ notæ Scriptoribus
 „Græcis observari, ostendere satagit. Quæ omnia etsi lectu
 „indigna non sunt, tamen vehementer dubito, an D. Bebelius
 „hac

hac via atque ratione id, quod intenderat, obtinuerit; quandoquidem non hoc quæritur; *An inter dictionem N. T. aliorumque Græcorum nulla intercedat similitudo?* quod quidem nemo vel modice in Græcis versatus, in dubium vocaverit, nedum negaverit; Sed *An non passim in Novo T. Hebraismus regnet:* adeoque, *An tota dictionis inaeles, & formae faciesque styli, totumque orationis corpus cum ea Gracitate conveniat, quæ in Profanis occurrit?* Præterquam quod, si illa argumentandi ratio procedat, nihil causæ esse videtur, quin omnium linguarum inter se convenientiam eadem facilitate probare possis; quoniam figuras illas Grammaticas & Tropos illos vix ulla lingua est, quæ non agnoscat (IX).

(I.) Ille scribere Simonio apud Majum Lib. cit. cap. XXVI. §. 2. hoc argumentum tractavit in præfatione Novi T. An. 1576. in duodecima librorum forma vulgato, promissique se peculiarem de hac materia Tractatum publicaturum, inque eo monstraturum, Sacros Scriptores elegantiam majorem, quam multi Auctores opinentur adhibuisse. (II.) in Annotationibus ad Novum Test. (III.) in Disputationibus bene multis, apud Majum l.c. (IV.) in Tractatu Exercitationum Græcæ Lingvæ a celeberrimo Viro, Conrado Samuele Schurzstischio, publicato. (V.) uno pluribus locis hoc prædixit Majus, conf. supra S. VI. & Lib. cit. p. 339. Ego sane, inquit, aperte palamque fateor, me priori sententiæ adstipulari (nimirum Pfochenianæ), quia & tutior & certior est. Anno secundo hujus Seculi, in Belgio, in unum volumen collectas Dissertationes edidit Taco Hajo van den Honert, ibique eos solummodo auctores protulit, qui Phoechei sententiæ accesserunt propius, utpote Henr. Stephanus, Theodori Beza, Georgii Paloris (qui Pfochenio, ut Coccejo se obponeret; scilicet fuit), & Joh. Georgii Straubii, editos de hoc argumento Tractatus, qui errorem eorum, qui in sacris Novi T. Scriptis inculta omnia & horrida esse sentiunt, variis rationibus, ex interiori lingvæ naturâ, optimis usque Græcæ Scriptoribus petitis ostendant, in plurimis elegantiam Latinis inimitabilem a barbariei vitio vindicent, & sicubi quædam occurrant, quæ longius à Græcæ loquendi ratione recedant, ea vel observatione quadam emendent, vel ejusmodi esse demonstrant, ut ex iis ne minimum quidem fidei nostræ καὶ πάλας attingi, nedum convelli possit. Ipsius vero Hajo mens eo tendit: Characterem N. T. de majestate & efficacia eam stylo Demofthenis, Æschinis, Xenophontis, de puritate autem cum stylo Scriptorum omnium, Apostolorum ὁμογενῶν Græcæ scribentium, certare posse, Hebraïsmis, quibus quasi artis vocabulis utantur sacri Scriptores, exceptis. Eorumque usum in exarandis N. Fœderis libris tanta fuisse necessitatis, ut vel

ipse Demosthenes, eandem rem cum Apostolis nobis traditurus, ac debita perspicuitate efficacique perscripturus, Hebraismorum usum evitare non potuisset. Porro, si præter Hebraica & Syriaca, peregrina quædam in N. T. occurrant, ea tempore Apostolorum, quo lingua Græca a prisca puritate non parum desciverat, civitate jam donata, usque recepta fuisse; neque ullum in N. T. vocabulum, extare se credere, cujus usus ex auctoribus profanis demonstrari nequeat, vel ante saltem, quam tot Scriptorum monumenta essent, deperdita, demonstrari nequiverit. Ex hoc quis facile deprehendet, quantum Hajonis a Phochenii sententia abludat. conf. B. Dn. D. Fechtius in Præf. M. Georgii Raphaelii Annotationibus Phil. in N. T. ex Xenophonte collectis, præmissa. (VI) a Jacobo Rhenferdio in Syntagmatis Dissertationum Philologico-Theologicarum de Stylo Novi T. Præf. ad L. p. 10. (VII) in Critica S. Cap. III. Sect. II. Quæst. IX. p. m. 58. (IIX) in Exercitatione Philologica de Phrasi N. in Academia Wittebergenſi A. 1659. edita. (IX) vid. c. Rhenferdus l. c.

§. IX.

Quantum Pfochenius in excessu, tantum Thomas Gatakerus in defectu peccavit. Hic (I) illi sese obpositurus in alterum extremum prolapsus est, dum universam Novi T. Scripturam ita ad Hebraicum sermonem effigiatam esse statuit, ut nullo pacto loquendi in ea character in censum profanorum Scriptorum venire possit. Huic opinioni favere videtur. B. D. D. Dannhæverus (II) inqviens: *Specie enim differunt, Græca lingua, & Hebræo-Græca Biblica.* Ante duos de viginti annos Selectiores collegit Dissertationes Jacobus Rhenferdus, eò potissimum easdem dirigens, ut Cocceji atque Gatakeri adversus Pfochenium partes auctorum copia firmaret, quem in censum scil. referendi sunt Moses Salanus, Martinus Petrus Cheisomeus, Joh. Henr. Hottingerus, Joh. Leusdenius, Casparus Wyssius, Jo. Vorstius; qui adseruisse videbantur: passim in N. T. Hebraismum regnare, adeoque totam dictionis indolem & formam, faciemque Styli, totumque orationis corpus cum eâ Græcitate non convenire, quæ in profanis occurrit. Quod tamen cum ea moderatione intellexit Rhenferdus, ut de integritate ejus non tamen quidquam delibaret, neque Atticam elegantiam passim enitentem illi denegaret (III). Sunt & alii, qui conformitatem phraseos Græcæ & Hebræicæ aliquot

quot libris integris tradidere: *Zacharias Boganus*, Anglus Divonienſis, cujus extat *Homerus Ἑκαίλιος*, ſeu comparatio Homeri cum ſacris Scriptoribus, quoad normam loquendi: editus eſt ille liber Oxonii An. 1658. in 8. Apud D. *Majum*, (IV) *Hefiodum* Hebraizantem quoque ſcripſiſſe dicitur. Simili labore ac *Boganus*, *Homeri Hebraiſmos* adnotavit *Jacobus Cappellus* (V). Eandem operam *Phraſeos Homeri cum Syriaſmo collata* jam dudum ante hos *Angelus Caninus* promiſerat, *Buchnero* teſte in Paraphraſi ſuæ Eclogæ de Philoſophia: Idem promiſerat & *Heinſius* in *Sacro Ariſtarcho* (VI).

(I) *Edita Diſſertatione de Stylo Novi Teſt.*, Londini 1948, in 4. (II) *ὁδοσκόπια*, *Phænomen.* I. p. in m. 24. (III) *conf. B. Dn. D. Fechtius in c. Prefat.* (IV) *in Exam. Hiſt. Crit. N.T.* P. *Rich. Simon*, Cap. XXVI. §. 35. p. 356. (V) *in Vindic. Caſaub.* L. IV. cap. 11. 12. (VI) *vid. Morhofius Polyhiſt. Literar. Lib. IV. Cap. VI. de Lingua Græca*, §. 20. p. m. 791.

§. X.

Si *Jacobo Wellero* (I) credere nobisliceret, *Pſochenio* præ *Gatakero* adnuere malleſemus. Ne tamen adfectibus aliquid dediſſe, utque e partium ſtudio exempti videamur, noſtrum nos cohibebimus arbitrium, contenti in οὐνὰς *Gatakeri* opinonis rigorem detegere. Mittemus nunc, ſelecta & valde ſignificantia vocabula, elegantem & minime vulgarem particularum uſum, conſtructiones concinniores, figuras ſive Grammaticas ſive Rhetoricas, nec non *Dialektorum* varietatem, de quibus videantur paſſim *Philologi*. In præſenti *Phraſium* exemplis evincere conabimur; *Novi T.* contextum magna ex parte purè Græcum eſſe, ac læpe tali dictione gaudere, cujus nec Græcos Scriptores nitidiſſimos puderet. Svadent locutiones, queis ex *παρομοιωσει* perquam egregia venuſtas accedit, v. gr. 2. Cor. IV. 8. *Ἀπορέμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαρτέμενοι*, premimur difficultatibus ſed non obprimimur. (vel ex *Eraſmi Schmidii*, in *Opere Sacro Poſthumo*, Verſione N. T. nova): dum hæſitamus, non tamen plane hæremus. Ibid v. 9. *διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἵπ-*

καταλειπόμενοι, persecutionem patimur, sed in ea non desermur. Sic Rom. XII, 3. *Μὴ ὑπερφρονεῖν, παρ' ὃ δὲ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν, εἰς τὸ σωφρονεῖν, ne nimium sapiat supra, quàm oportet sapere, sed ut sapiat ad sobrietatem.* Similiter II. Thess. III, 11. *Μηδὲν ἐργαζόμενοι, ἀλλὰ περιεργαζόμενοι, nihil operis facientes, sed inaniter sagagentes.* Has & reliquas hujus generis phrasas explicatas dedit Henr. Stephanus (II). Ut nihil nunc dicam de παρομοίαις seu adagijs sermonibus Græcis elegantioribus haud ignotis. e. g. Act. IX, 5 cap. XXVI, 14. *σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτιζεῖν. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.* Proverbi-
alis hujusce locutionis methaphora desumpta est a bobus aratoribus, qui cum βεκύνροις aut stimulis admotis recalcitrant non stimulos, sed se ipsos lædunt; tales brutos homines θεομάχες, adversus DEum pugnantes, Gamaliel vocat, Act. V. 39. conf. cap. XXIII, 9. Eadem phrasis apud profanos quoque scriptores legitur: Euripides Bach. 794. *Θυμέμενος πρὸς κέντρα λακτιζομὶ θνητὸς ὦν θεῶ, h. e., mortalis ira percitus contra DEum, stimulos ferirem calcibus.* Pindarus Pyth. od. 2. *κρήν' ἢ πρὸς θεὸν οὐκ ἐβίβαν, φέρεν δ' ἐλαφρῶς Ἰππωχένιον λαβύνην ζυγὸν δέην. Ποτὲ κέντρα ἢ βὶ λακτιζόμεν, τελεῖται ὀλισθηρὸς αἶμα, h. e., adversus DEum non oportet contendere.* Jugum autem, quod sumseris super cervicem, leviter ferre prodest. At contra stimulum calcitrare, lubrica est via. In Æschili Prometheo, *πρὸς χεῖρας κώλον ἐκτενέω, membra contra stimulos extendere, eodem sensu dicitur.* Sic Matth. XV, 14. *τυφλοὶ τυφλῶν ὁδηγοί, caeci caecorum duces; quod ex trito illo petatum: μήτε τυφλὸν ὁδηγόν, μήτε ἀνόητον σύμβουλον, de quo vid. Erasmus Chil. Cent. 3. Matth. XI, 7. κάλαμ' ὑπὸ ἀνέμῳ σαλευόμεν', Arundo vento agitata. Idem ferè apud Lucianum in Hermotimo legitur: *κάλαμ' ἐπ' ὄχθῃ ὡραποταμία, πυκνὰς καὶ πρὸς πᾶν τὸ πρὶον σαλευόμεν'.* Alia hujus generis plura dabunt Andr. Schoetius (III) & Joh. Vorstius (IV) nec non B. Glassius (V). Ad phrasas elegantiores Novi T. pertinent etiamnum diversi generis dictæ, quales
rimi-*

nimirum ad neutram memoratam *classē* referri nequeunt, cujusmodi sunt, Luc. XV, 12, *δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς ἰσίας*. Ex versione c. Schmidii: *da mihi partem substantia, ad me pertinentem*. Quæ sane locutio elegantissima nec Græcorum Primiceriis ignoratur. Sic enim Herodotus *μέλοισι ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον*, i. e. *suam quisque partem de bonis sortitus*. Demosthenes περὶ εὐφ. τὸ ἐπιβάλλον *ἑφ' ἡμᾶς μέρος* μετέκληθεν νομίζω τὴν πόλιν, existimo Rempublicam partem quæ ipsi obnoxierat participasse. Aristoteles I. III. Polit. καὶ ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἐκάστῳ τῷ ζῷ καλῶς, pro ea parte, quæ ad unumquemque spectat, ut commodius vivat. Non dissimiles ῥήσεις ex L. I. & II. Polit. profert Camerarius ad h. l. Jcti reddunt Ratam meam partem. Cicero, quod me contingit. *εὐσία* verò Latinis bona sunt & res familiares ac facultates, quæ *βίη* nomine exprimi adsolent, juxta illud Hesiodi 2. 304. *χοίματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειδαῖσι βεπνίσιν*. Aët. VII, 54. *βρύχων τὰς ὀδόντας, stridere dentibus*. Sic Epigramm. L. IV. c. 7. de Apr. Calydonio: *ἰσχυρὸν ὀδόντα βρύχοντα*, acutum dentem cum frendore stringentem. Et quæ hujus turfuris sexcenta alia adferri possent (VI), nisi eorum *emphasin* hic uberius explicare, proposita brevitate esset operosius.

- (I) cum in Annotationibus in Epist. ad Romanos, ubi ad Homerum, Aristophanem, Turpidem, Hesiodum, Sophoclem, Herodotum, Thucydidem, Xenophontem, Aristotelem, Plutarchum, Hesychium, Stobzum, aliosque provocaverat: tum in brevi præfatione ad lectorem, operi Schmidiano præmissa. (II) in elegantissimâ illâ Præfatione Novo T. a se edito in 16. præfixa. (III) in egregio Opere Adagiorum N. T. [IV] in Dissert. de Adagiis Nov. Test. (V.) in Philol. S. L. V. Tr. I. Cap. XXI. p. m. 1975. seqq. (VI.) conf. Philologi ac Critici Sacri in Synopsi à Mattheo Polo, Londini Anno 1674. edita. His adde Erasmi Schmidii Notas & Animadversiones in Novum Testam.

§. XI.

Ex præmissis parata est Responsio ad Quæstionem à Philologis moveri solitam: *An Novi Fœderis dicendi character sit merè Græcus, nec a stylo Profano alienior?* Pro affirmatiiva Quæstionis pugnantium, supra §. VIII. meminimus. Negati-

gativam omnes ferè Nostratium tuentur (I). Non contro-
vertitur de *charactere N. T.* alicubi verè Græco, qualem su-
pra non tantum admissum; verum etiam evictum dedimus.
Sed, *An integra dictionis indoles cum Profana Gracitate sit conve-*
niens? Quod negamus, pernegatumque obtinemus, donec
idem dicendi genus alibi nobis ostendatur, id quod nun-
quam præstari posse arbitramur. Quoniam ad hunc mo-
dum nemo, nisi qui loquendi consuetudinem ex Sacris mu-
tuatus est, scripsit. Secus sentientium instantiæ vel a statu
Quæstionis abludunt, vel ad rhombum non spectant. Quam
enim invalide ex propositione singulari infertur propositio
universalis, (nisi nexus pariter ubique sit necessarius); tam
vitiosa fit illatio ex 7° partiali ad 7° integrale. Sacri Amanu-
enses subinde usurparunt phrasas cum Profanorum phrasibus
conspirantes; Ergo totâ dictionis formâ conveniunt, Qua-
lis consequentia? Porro animadvertimus observationem
Celeberrimi Bœcleri (II): *longe diversam esse utendi rationem,*
cum locutione eadem hæc lingua utitur ordinarie & consueti more
suo; illa extra ordinem, ut sic dicam, & raro, nec sine figura aut
ἀνωμαλία. Nam ibi domestica est jureque communis gaudi-
et formula; hic adventitia, aut certe nova sive quæsitâ: ibi
de idiomate aliquid testari potest; hic de quodam idiomatis
accidente, sive *περὶ τῶν πάσης πρὸς*: ibi ad corpus, hic ad cultum
corporis pertinet. Dixerunt quidam: Si Novi Fœderis cha-
racter liquore aliarum linguarum fuerit permixtus, sequitur
a Græcæ linguæ merè peritis, scripturas N. T. intelligi non
potuisse, quod fini illarum repugnat. Quis non videt, *distin-*
cta, prælens & præteritum, modo imperito admodum ac
triviali hic confundi. Neminem certe, nisi singula quævis
ignorantem, fugit; Christum Apostolosque in ea incidisse
tempora, quibus per commercia atque conversationem cum
aliis nationibus, antiquæ Græcæ linguæ usus vulgaris, pe-
rierat inque desuetudinem abierat. Hinc sua sponte fluit:
longè

longè melius linguam ita mixtam a plebejo intelligi potuisse, quam castigatorem illam antiquam.

[I] B. Glassius Phil. S. L. I. Tr. IV. S. II. B. Dannhaverus Herm. S. Art. X. B. Calevius Crit. S. Tr. II. M. 5. Barthol. Mayerus in Phil. S. Parte. utraq. Erasmius Pref. in Epist. ad Rom. Scaliger, Casaubonus, Heinsius, Hackspanius, atque Camerarius, passim in Not. Observ. & Exercit. suis ad N. T. Similiter Laurentius Fabricius Pref. olim Witteberg. in præfat. Gymnasio Syriaco Crinchi præfixâ, Georg. Pafor. in Idea Græc. N. T. Dialectorum, apud D. Joh. Olearium, Dissert. de Stylo N. T. ; Imprimis autem Thomas Gatakerus Dissert. de Stylo N. T. contra Pfochenium; aliique non pauci. (II.) Dissert. de Lingua N. T. Originali, S. 28.

S. XII.

Circa Phrasin ἡμῶν vel materiæ Evangelicæ adcommodatam, non moras ducam. Hujus generis phrasæ sunt, quæ significationem tantum Sacram, & ut sic loquar, Ecclesiasticam habent. Ratio est, quod res, per voces istas significatæ sint ὡς ἐν νῦν, ὡς ἐν λόγῳ, καὶ ὡς ἐν πάσῃ κατέληψιν, idioque solius revelationis divinæ; decet autem πνευματικῆς ἀποκάλυψιν συγκρίνειν, spiritualibus spiritualia comparare, h. e. ad res spirituales exprimendas, verba quoque spiritualia adhibere, qualia ἡ ἀνθρώπινη σοφία, quam Evangelicæ Paulus obponit, ignorat. 1. Cor. II, 13. 2. Cor. III, 5. Ita vocis δικαιοσύνη, etsi significatio apud profanos quoque inveniatur; non tamen invenitur, ut notat, essentialiter justum, quemadmodum Joh. XVII, 25. vel per justitiam Christi imputatam, Rom. IV, 2. sq. (I) Similiter, in Mystério Trinitatis, verbum ἐκπορεύεσθαι usurpatur Joh. XV, 26. Ecclesiastico sensu, de æterna processione à Patre Filioque, communiter ostendentibus Theologis, quo non occurrit in profano scriptore alio. Neque enim eo nomine res signata, ipsis erat cognita. In Mystério Exinanitionis & Exaltationis Filii Dei. Ἐξέρχεσθαι ὡς ἐκ πατρὸς, Exire à Patre est humiliari pati & mori: Πάλιν ἀφίναί τὸν κόσμον, καὶ πορεύεσθαι ὡς τὸν Πατέρα, Vicissim relinquere mundum & abire ad Patrem, est deposita servi formâ in pristinum τὸ ἑαυτοῦ ὡς ἰσὺν exaltari, Phil. II, 6.

II, 6. &c. Aptè hæc referuntur *phrases*, quas *Glossus* (II) de *Stylo Pauli* collegit: *Connasci*, *consepeliri cum Christo*, *concrucifigi*, *convivere*, *conformari*, *conregnare*, *conglorificari*, *resurgere cum Christo*, *baptizari in ejus mortem*, *crucifigere corpus peccati*, *resurgere in novam vitam*, *veterem hominem corrumpi*, *eundem exuere*, & *novum induere*, *mortificari* & *vivificari*, *lex membrorum* & *in membris*, *lex Spiritus*, *secundum carnem aut spiritum vivere*, *servire mente aut spiritu*, *peccato aut legi Dei*, *animalis homo*, *sensus carnis*, *venditum esse sub peccatum*, *peccatum regnare*, *condelectari lege Dei*, *corpus peccati*.

(I) *Doctore B. Chemnitio* *Lode Just. C. 3. (II.) Lib. I. Tract. IV. Sect. III.*
p. m. 343.

§. XIII.

Quod deniq; ad *Phraseologiam Idioticam* adinet, video hanc nominis impositionem minus quibusdam probari (I). Illi enim *Stylum* gravem dignumq; Majestate divina, *idiotico* contradictorie obponunt, qui ex eorum *Sententia*, *rudis*, *agrestis*, *adcurata* *connexione* & *omni ornameto est destitutus*. Enim vero, quod pace illorum dictum cupio, omnis hujus controversiæ cardo in *λογισμῶν* vertitur; nam, ut ipse *Philosophus* (II) *Stylum Idioticum* describit: Ille ferè ἐκ τῶν κοινῶν ὀνομασμάτων, ac verbis usu *communi* tritus constat; rectè ac verè *phrasis* *idiotica* dicitur, non, quod sit *rudis* & *rustica*, *inepta* & *barbara*; sed quod res *grandes* & *præclaras*, verbis ad captum sive legentium, sive audientium adtemperatis, propriis & in vulgus notis, describat, ut etiam *rudēs* ac *plebej* homines, qui tempore, conscripti *Novi Testam.* vixerunt, certam de *Mysteriis* fidei *sententiam* inde haurire potuerint. Quid, quod *Paulus* ipse de se ingenue fateatur 2. Cor. XI, 6. Εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ. Ad differentiam *Pseudo-Apostolorum* dicit: *Et si idiota*, i. e. *plebejus sermone*, non tamen *cognitione*; illi namque *concinnato* & *ornato sermone* dicebant; *Paulus* ve-

ro

ro utebatur plebejo sermone, unde & in textu Græco, rectè notante *Cajetano* (III), articulus $\lambda\omicron\gamma\phi$ sermoni, ad significandum, quòd non de epistolis, sed de sermone, qui ore vel calamo tenus profertur, loquatur: ut intelligamus, quòd licet utetur sermone communi, non tamen notitia communis, sed excellenti ac divina; è contrà, *Pseudo-Apostoli* utebantur sermone ornato, possidebant ventosam loquacitatem (ut cum *Petronio* loquar), notitiam autem communem. Nec alio sensu, ac *Paulus*, Idiotam se proficitur *Xenophon* (IV). Hactenus de nomenclatura causaque phrasis Idioticæ, quantum ad *legentium conditionem* spectat, breviter diximus; dantur & aliæ causæ, observantibus *Philologis*, scilicet scribendi Auctoritas ac rerum ibi contentarum Veritas, quas uberior explicuerunt *Flacius* (V), *B. Gerhardus* (VI) atque *B. Glassius* (VII). Quamvis de Phrasi totius scripturæ sint prolatae, ad libros tamen N. T. merito hic adplicantur, iudice *D. Olcario* in c. Dissert. Pulcre has conjunxit *Philippus Mornau* (IIIX): Ausim ego profiteri, inquit, nec apud omnes apte dicendi scribendive peritos tueri verear: Scripturas nostras Scriptas fuisse uti conveniebat, & DEO ut Scriptori, & Argumento, de quo scribitur, & Iis, quibus illæ scriptæ sunt, nullumque aliud stylum tam aptum, nedum aptiorem, a quoquam eligi potuisse. DEO, inquam, quia verè Princeps noster est. Principes autem suasoria ratio non decet. ARGUMENTO, quia Sacro-Sanctum, venerandum, gravesque autem ejusmodi fucos & pigmentis non indigent. LECTORIBUS denique, quia promiscua illorum multitudo est; ab omnibus vero intelligi oportuit, quæ omnium credere & observare intersuit. Aliam adhuc causam ab effectu arcessitam, suggerit *Origines* (IX). Si enim, ait, vel arte Rhetorica vel philosophica calliditate conscripti Libri nostri ad credendum illicerent homines, sine dubio fides nostra putaretur in verborum arte consistere, atque in sapientia humana & non in virtute DEI. Eandem causam subinnuit

D

Paulus

Paulus, 1. Cor. I, 17, II, 4, 5. IV, 20. *Petrus* 2. Epist. I, 16. Huc spectant pæter *Hebraïsmos*, *Caldaeo-Syriasmis*; *Rabbinismis*, *Persismis* & *Latinismis*. Phrasæ quoque Idioticas sapiunt, quæ *Schmidius* (X), *Petrus Faber*, (XI) *Dilherrus* (XII) *D. Holworth* (XIII), & *Hammondus* (XIV), prolixè ostendunt, Ap. *Paulum* in quibusdam Epistolis solere uti vocabulis agonisticis & gymnasticis, similitudinemque desumere a cursoribus in stadio, a pugilibus, a coronis & præmiis vincentium in certaminibus Græcorum, ab Isthmiis & aliis ludis Corinthi celebratis (XV). Quid autem facilius captu esse potuit, quam res graves Mysteriique plenas, sermone ac dicendi genere metaphorico, a rebus familiarissimis desumpto, sive auditoribus sive lectoribus inculcare.

(I) Conf. D. Majus L. c. C, XXVI. & M. David. Hollazius in Exam. Theol. Proleg. III. De Scriptura S. Qv. XXI. p. edit. nova 108. (II.) *ὡς ποικίλως* Cap. 2. (III.) apud Leighium Crit. S. ad I. *ιδιότης*. (IV.) apud c. Raphaelium l. c. ad II. Cor. XI, 6. (V.) P. II. Clav. Script. Tr. 5. (VI.) Exec. T. I. LL. CC. de Script. S. G. XII. §. 307. (VII.) Lib. I. Tract. III. Sect. II. p. m. 277. 278. sqq. (IX.) Lib. de verit. Relig. Christ. C. XXVI. (IX.) L. IV. *ὡς ἀρχόν*. [X] in Act. XV. 22. (XI.) in suis Agonisticis. [XII.] Primo Tomo Diss. Acad. in I. Cor. IX, 24. p. 254. [XIII.] Praelect. Theolog. [XIV.] Annotat. ad N. T. [XV.] apud Leighium Praefat. Crit. S. præmissa,

§. XIV.

Haud invite largiendum est de hujus generis phrasibus, quod non *Tulliano* flumine exundent, *Liviana* ubertate explendescant, *Sallustiana* severitate emicent, in morem *Taciti*, novitate magnifica auctoritatem quærant, sed quæ simplicitatis redoleant genium; quæ tamen simplicitas tantum abest, ut stylum sacrum deprimat, ut potius maximis eloquentiæ speciminibus æquet, ac de conspicua sinceritate, nativa minimeque adfectata vi, admirabili denique, & quam nulla artis lenocinia

nocinia adtingunt, competentia testetur (I). Alias illa ipsa N.
 „T. simplicitas miraculo haud caret, nec parum veneratio-
 „nem Majestatis auget. Sane noluit DEus O.M. à simplici-
 „rum intellectu abesse dictionem N. T., ideoque quadam
 „facilitate, ad captum eorum admovit: Sed illam facilitatem
 „tanta cum dignitate sapientiaque conjunxit, ut & summa
 „ingenii subtilitas & maxima doctrinae copia, satis superque
 „quod discat, quod expendat, quod miretur, hic invenire que-
 „at, & si pietatis devotionisque auspicio progrediatur, inve-
 „nire soleat. (II.) Quamobrem dolentius deplorandum est,
 vix unquam defuisse, ô si hodie deessent! quibus sanctissimæ
 Scripturæ, ob nudum ac simplicem, quem præ se ferunt *stylum*
 ac *phrasin*, quam maxime sorduerunt. Conjecturam, vel po-
 tius rationem arcessit *Lactantius Firmianus* (III) ex simplici
 ac communi sermonis genere, quo ad populum sunt loquuti
 sancti DEI homines: *Contemnantur*, ait, *ab iis, qui nihil audire*
vel legere, nisi expoliturum ac disertum volunt, nec quidquam inha-
erere animis ipsorum potest, nisi quod aures blandiori sono permulce-
at, &c. & paulo infra: nemo rem veritate ponderat, sed ornatu,
non credunt ergo divinis, quia fūco carent. Hi ferè erunt, qui
 scripturas vel nunquam, vel satis adtente legunt, quare non
 mirum, ut parum reverenter de illis sentiant. Sed ipsæ
 linguæ satis ulciscuntur contemptum sui; dum se ipsos, qui-
 bus tantopere exolæ sunt, adolescentibus doctis, atque adeo
 nonnunquam ipsis pueris, deridendos exponunt (IV). Non
 igitur hoc ioco dissimulandus est insignis lapsus *Cajetani*, viri
 alioquin egregiè docti; qui ex *Erasmio* male intellecto, cre-
 dit *Apostolum* pro *de die in diem*, scripsisse *noxe*, ac in ea re verè
 subtiliter philosophatur, quum *Erasmus* tantum dicat, *noxe*
 scriptum ab *Apostolo* *ἡμέρα καὶ ἡμέρα*, pro καὶ ἡμέραν. Omnes
 ineptiarum numeros implevit *Thomas*, qui (V) *Enos* interpre-
 tatur *Invocatio*; quasi scilicet, in sequentibus, quæ *Vulgata* sic
 legit,

legit, *Iste cepit invocare nomen Domini*, ratio impositi istius nominis redderetur. Scribitur *Hosius*, ignarus Græcæ linguæ, deceptus fuisse in Syriensi synodo, cum adfentiretur impio decreto, in quo pro ὁμοούσιον ὁμοούσιον ponebatur (VI). Quo igitur proniores sumus in sacrarum literarum vilipendium, eò majoris curæ nobis esse debet, altior *orationis* ac *φράσεως* biblica æstimatio, si, ut *Mornau* loquitur, earum neque pondus, neque pratum intelligamus, aptiores autem ad eas adprehendendas reddamur, si styli sacri genium ac indolem probè cognitam habeamus.

(I) *conf. quæ Dionysius Halicarnessensis περὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, de Simplicio-
rate Characteris Lyfacci tradidit. (II.) verba sunt. c. Boesleri c. Dissert.
(III.) Lib. V. Divin. inst. C. I. (IV.) apte inquit Drusus in Adagis Hebr.
(V.) in Comment. in Genes. IV. 26. (VI.) vid. Joh. Posselli Prefat. Calli-
graphie præmissa.*

J. XV.

Colophonem, qualibuscunque his meditationibus, imponent præcepta addiscendæ phraseologiæ, Viri, hodie Incomparabilis, de universa Ecclesia Orthodoxa immortaliter meriti, Magnifici Dn. D. *Valentini Ernesti Loescheri* (I): Es gehöret aber zum vollständigen Studio Phrasiologiæ Novi Testamenti nicht wenig. Man muß zuvörderst die einzelnen im Griechischen Text befindliche Wörter wohl durchforschen/ zumahl welche darinnen öfters vorkommen / und gleichsam domestica sind/ als νόμος, πρῶτος &c. und zwar (I) ihren wahren Originibus nach / denn bey den gemeinen Allusionibus mit Schrevelio und Pasore stehen bleiben / macht die Sache nicht aus/ und kan in diesem Stück nach der Anleitung meines seel. Præceptoris, des berühmten C. Daumii, viel gebessert werden/ wohin auch einiger massen mein Ion oder Origines Græcæ zielen. Es müste (II) jedes Wortes appropriirte Bedeutung nach dem gewöhnlichsten Gebrauch bekannt werden

den/ 3. E. wie ἁγῶν und Φίλις, wie Παῖς und ἱδῶν-
 ται, unterschieden wären/ und auff welchen Falle eines oder
 das andere nicht könne gebrauchet werden: Hernach wür-
 de man auch die accomodationes der Wörter und Flexiones
 Logicas oder Rhetoricas, auch andere Dinge fleißig mit neh-
 men müssen. Es sollen (III) die Singularia jedes Worts be-
 obachtet werden/ daraus kan endlich (IV) die rechte empha-
 sis jedes Worts/ sowohl die Absoluta, die es vor sich und alle-
 zeit hat/ als auch die respectiva, die es um der Construction
 und des contextes willen nur zuweilen führet/ gefunden
 werden. Eben also muß mit den Phrasibus verfahren wer-
 den/ deren Ursprung/ wo man ihn finden kan / insonderheit
 die Nachahmung der Hebräischen Phrasum, wohl zu beo-
 bachten ist: Ferner ihr ordentlicher / und wahrer Gebrauch/
 nebst ihrer gemeinen und besondern Emphasi.

[I.] Prefat. Thesaur. Epistolico - Homiletico Christiani Friderici Krausii
 prefixa.

Sanctissime Θεός AUCTOR doce nos hic PHRASEOLOGI-
 AM, ut ibi ἀγῶντα percipiamus ἡγῶντα !

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Lucubratione mea maximam par-
 tem typis jam impressa, inspera-
 tò animadverti materiam Dissertat.
 destinatae chartae non sufficere; unde
 ego ansam sum nactus tumultuario
 hocce auctario, residuum explere
 spatium.

§. I. Græcorum, eorumque Linguae origines nattleſve, adeo obſcuræ eſſe indaginis, ut ex meris conjecturis; ſui inquisitionem fuerint fortitæ, fabuloſa Græcorum loquitur antiquitas. Næ, qui terminum à quo, ab oblivione ſilenti-
oque, (quibus hæc res involuta eſt) vindicaverit, fruſtra hætenus deſideravimus, imò & in poſterum expectabimus, quamdiu ſilentium antiquitatis fabulæ exipiunt, tabulisque ſuccedunt Majorum traditiones & ſcripta. Proinde, venerationem noſtris debemus Interpretibus, qui, quod profano-
rum oracula mirum in modum fabulis luxuriantia, inter-
miſere & ſegniter admodum præſtitere, viam Græcæ hiſto-
riæ, ex Sacris voluerunt reſtauratam; non immerito indi-
gitantes, veterum Græcorum ortus apertiora veſtigia exſta-
re in Genef. X, 2, 3, 4, 5. Ex quo producto loco vix ambi-
gere licet: Græcos Noæ filiis, ſpeciatiim *Javan*, *Japheti* filio,
ſuas debere origines; quoniam omni caret dubio, Græcos
eorumque terram nomine יָוָן (*Javan*) in ſacris ſcripturis ve-
nire ſolere; e. gr. Daniel. VIII, 21. *Alexander Magnus*, מלך יוון
Rex Javan nuncupatur; In translatione τῶν ἑβδομήκοντα, Βα-
σιλεὺς Ἑλλήνων. Conferantur Eſa. LXVI, 19. Daniel X, 20.
Zachar. IX, 13. Joël, III, 11. legitur לְבָנֵי יָוָן *filiis Jevanim*,
quod LXX, τοῖς υἱοῖς τῶν Ἑλλήνων, *filiis Græcorum*, dederunt. Conf.
clariff. *Edvardus Pocockius* in Commentario, ex ſermone An-
glico, Latine facto, *Lipſie* 1695 p 301. Ezech XXVII, 13, pro He-
bræo יָוָן in Græca verſione legitur, ἡ ἑλλὰς οὐμνάσα, *Græcia*
uniuerſa. vid. *Bochartus* in *Phaleg*. *A. Kircherus* in *Turri Ba-*
bel, L. III. *Ed. Stillingſæetus* in *Orig. Sacris* L. III, C. IV. D.
Joh. Mich. Langius, *Phil. Barbaro* Græcæ p. I.

§. II. Vix dubio locus relinquitur, quod *Jones* omni-
um Græcorum fuerint antiquiſſimi quandoquidem nomen
ſuſtinuerunt antiquiſſimum, ut ex modo adlatis conſtitit.
Jonem primum Græcorum conditorem intelligo, non qui
Xuthi fertur fuiſſe filius, *Hellenis* nepos, *Dencalionis* abnepos, *Cad-*
mo ſuppar, de *Athenienſibus* bello & pace meritiſſimus, ut
Pauſanias

Pausanias in *Corinth*, C. XIV. & *Strabo* L. VIII. memorant.
Cujus dialecto, *Hippocratem*, *Herodotum*, & imprimis *Homerum*
Poëtarum Principem (a *Theocrito* alicubi Ἰάκω ἀνδρᾷ *Jonem*
virum, vocatum) fuisse delectatos, Græcè docti observarunt.
Sed *Jonem* τὸν παλαιόν, ut à *Plutarcho*, in *Libr. adv. Colo-*
tam adpellatur, ap. Magn. Dn. D. *Læschærum* in *Ione* sive *Orig.*
Græc. L. II c. I. §. III.

§. III. Linguam primorum Græcorum non multum ab
Hebræorum abhorruisse, nobis persuasum habemus; adeo,
ut longè propius *idioma* istud *Javanicum* ad Hebræum accel-
serit, quam Græcorum Europæorum Hellenismus; hinc il-
lud, quod Græcorum Asiaticorum lingua, Europæis audive-
rit sæpenumero *barbara*. Licet negari non debeat, eorum
linguam post γλῶττοσύχυσιν Babelicam, plerasque lingua
primæ radices amisisse aut alterasse, quâ non obstante,
multas feliciter servavit.

BERGIIUS
Hujus Excellentissimæ

Nobilissime atque Doctissime
DN. RESPONDENS.

Solemus non raro illis gratulari, de quibus ob egregia animi indicia spem concepimus præclaram; sic magis circa futura, quam præsentia, augurum ad instar occupati. Injurius certe in Te essem *Doctissime Dn. SCHROEDERE*, si hanc Tui gratulationem similem fore arbitrarer. Uno enim pluribus testimoniis, præstitam Tuam industriam comparatamque eruditionem orbi demonstrasti erudito. Quum adhuc in illustri Patriâ Academiâ ante biennium commoraris, ter ex cathedra, Dnn Doctorem, VON SANDEN & MASECOVII, bigæ virorū celeberrimæ, eruditas meditationes, omnium cum adplausu propugnasti. Neque his adqueivisti speciminibus. Vix trimestre est, ex quo Excellentissimi nostræ Academiæ Cratippi, Magnifici & Summè Reverendi Domini Doctoris atque Professoris WEIDENERI, Viri, longè latèque Celebratissimi, Patroni ac Præceptoris mei filii adfectu ætatem colendi, rarâ atque excellenti eruditione refertissimam Dissertationem de *Spinoza*, felici cum successu defendisti. Dicam, Te vim Academiæ facturum, dum quintâ jam vice in arenam prodire tentas. Macte Tibi, quas collegisti sacræ eruditionis divitias gratulor, DEum precans, ut eas in Tuos pariter aliorumque usus summo cum fœnore convertas! scr. *Rostochii d. 16. Martii Anni MDCCXX.*

M. ANDREAS BERGIUS,
Hujus Excercitii PRÆSES.

Nobilissime atque Doctissime
N. RESPONDENS.

In raro illis gratulari, de quibus ob egregia
spem concepimus præclaram; sic magis cir-
cumspectam præsentia, augurum ad instar occupati.
Injuriam Tuam, Doctissime Dn. SCHROEDERE, si
hanc Tuam, in similem fore arbitrarer. Uno e-
nim plurimum, præstitam Tuam industriam com-
paratamque, tibi demonstrasti erudito. Quum
adhuc in illud, præmiâ ante biennium commorare
ris, ter ex cathedra, rum, VON SANDEN & MASECO-
vii, bigæ virorū, auditas meditationes, omnium
cum adplausu prop- que his adquevisti specimi-
nibus. Vix trime- quo Excellentissimi nostræ
Academiæ Cratippi, mme Reverendi Domini
Doctoris atque Professor, NERI, Viri, longè latè-
que Celebratissimi, Patro- ris mei filii adfectu
ætatem colendi, rarâ atque, ditione refertissi-
mam Dissertationem de s, cum successu
defendisti. Dicam, Te vime, sturum, dum
quintâ jam vice in arenam pro- Maeste Tibi,
quas collegisti sacræ eruditionis, or, DEum
precans, ut easin Tuos pariter al- s summo
cum fœnore convertas! scr. Rostock, Martii Anni
MDCCXX.

M. ANDREAS

Hujus Excercitii P.

(O)